„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, уторником на по табака.

Цена је за Аустро-Угарску:
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
У Србију:
на четврт год. 8 дин., на по год. 16 дин.

Народни бројеви од петка, нарочито за шире народне кругове уређени, могу засебно да се претплате, а цена им је:
на 1 месец . . . . . 25 нов.
на четврт године . . . . . 75 нов.

ЗАСТАВА.

За ОГЛАСЕ плаћа се од сваке врсте 6 нов. оваких ситних слова, а за жиг се плаћа 30 новч. сваки пут.
За „Приопштено“ плаћа се 20 н. од врсте.

ДОПИСИ шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ.“

Уредништво и администрација „Заставе„ налази се у кући г. Ст. Јефтића, главна улица.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

БРОЈ 21. У НОВОМ САДУ У НЕДЕЉУ 9. ФЕБРУАРА 1897. ГОДИНА XXXII.

АУСТРО-УГАРСКА И ИСТОК.

Источно питање избило је у облику *крићанског* питања и опет на површину жестоком снагом, те се о њему опет почело много говорити. Не верујемо, да ће грчко-турски сукоб у овај мах изазвати коначно решавање тога питања, јер оно и ако је сувише дозрело за решавање — не може дотле доћи док *сви спремни* не буду, или док се одлагањем у њему не створи такав дар-мар, да ће само изазвати насилно своје решење. Које ће пре бити не знамо, то ће показати часа стрпељивости подјармљених народа балканских; а ми ћемо сада бацити поглед на једну тачку источног питања: на одношај *Аустро-Угарске и Балкана.*

У аустријској политици одавна је била звучна девиза: Drang nach Osten, која се губитцима *Аустрије* на бојним пољима у средини овога столећа још већма пооштрила, јер су испуњењем њеним хтели наћи накнаде за губитке оне. Но у исти мах показало се још једно важно начело у аустријској политици, које се најбоље види у оним речима аустријског министра *Бајста*: *Словене треба притиснути нуз зид.*

И ова два начела која треба да су путевође аустријској политици, баш су две противности, које једна другој потпуно у супрот стоје. Јер продирање на исток доноси истина нове покрајине, нове елементе Аустрији, али су те покрајине, ти елементи, чисто словенске покрајине, чисто словенски елементи. *Продирање на исток за Аустрију значи дакле гомилање још више чисто словенских елемената у конгломерат народа, који чине Аустрију, а међу којима словенски народи,* на опасност, пропаст германског карактера Аустрије све више и више маха добијају, *све снажније на политичко обзорје Аустрије излазе.*

Ту полаку превласт словенских елемената у политичком, па за њим постепено и економном и научном животу *Аустрије*, осетили су неки њени политичари и за спас германске Аустрије истакли су девизу: *Словене треба притиснути нуз зид.* Хоће ли они ову девизу постићи, или не за сада је још тешко одговорити. Но историја словенског покрета у последњим десетинама овога века даје у то слабо уздање.

За Аустрију су дакле највећа опасност, у првом реду *њени Словени.* Бар за Аустрију оваковог склопа. А под тим приликама извршавати оно друго начело: Продирање на Исток, значи по Аустрију исто то, колико по човека, чија је кућа пуна запаљивих материјала вући у њу барут.

Исто то, са малим разликама важи и за Угарску, а за њу посебце још и то у рачун узети треба, да свако ширење, *свако снажење Аустрије носи у себи опасност потпуној самосталности Угарске.* А продирање на Исток, ако је чије снажење онда је само *Аустрије,* Угарске никако.

Ово су независни политичари Угарске и увидели, те с тога и јесу они „пријатељи“ самосталности балканских народа, а одлучни непријатељи сваког ширења на Исток.

Аустро Угарска је — као што видимо — при решавању источног питања на процепу, а као што изгледа ипак су за мање зло, за ширење на исток, у нади да ће са Славенима „аустријском“ политиком на крај изаћи.

Да ли је то мање зло и да ли ће им се та нада испунити, питање је на које је одговор више него сигуран: „Не“.

* *

ТИРАНИЈА У ХЕРЦЕГ-БОСНИ.

Одушевљени народни борац и добротвор из Бос. Новог *Перо Дрљача* још једнако седи у бањалучкој апсани, где му се подрива и трује и онако слабо телесно здравље, нездравим тамничким приликама, а стоји под најстрожијим надзором као какав зликовац.

Остале чланове депутације, која је у Беч однела меморандум и дотичне општине које су заступали на разне начине гоне, чине штете и глобе, и иде се за тим, да се имовно упропасте. Међу осталима су и *Риста Бесаровићу* из Сарајева и *Војиславу Шоли* из Мостара насилно одузели места, која су у новчаним заводима заузимали и укинут им је годишњи приход који је са тим местима скопчан био.

Са *Пером Дрљачом* који је лажно оптужен, да је наговарао људе да не иду у цркву док онде служи владин наметсвештеник, леже у затвору још *четворица,* који неће да греше душе те да лажно сведоче против Дрљаче.

Није доста што је *Калај* измајсторисао да се на меморандум ништа стварно не реши и да се прекоре меморандисте што ваљда нису ишли на поклоњење босанској вицекраљици Вилми, те да од ње ишту дозволе да изиђу пред цара, — већ су сада зарађали његови жбири и шпијуни, његови кајмакани и комесари, те гоне и присиљавају оне општине, што су слале депутацију у Беч, да изјаве да је оно лажно, што је изнесено у меморандуму, а *мостарску* су сасвим растурили и предали је *католику* поверенику владином, који ће сада управљати српском *православном црквом* и школом!

Но народ је ово још више приближило својој цркви и оним људима, који су ишли у Беч, а гласно протестује, јако је огорчен узнемирен и узрујан и изјављује на све стране да одобрава поступак меморандиста и да са њима дели одговорност.

И то прогањање општина и њихових изасланика, објављивање тобожњег решења на меморандум бива једино усмено и неће да се на захтевање изда писмено решење, — сасвим онако по Калајевски.

Дахије херцег-босанске, дакле даље терају своје културтрегерске зулуме, а шта сеју оно ће и пожњети.

ДОГАЂАЈИ НА КРИТУ.

Командант грчке војске на *Криту, пуковник Васос,* кад је видео, да су војници великих сила посели *Канеју,* одустао је од своје намере, да варош нападне. Међу тим становници ретимонског округа искупили су се и изјавили, да не признају више суверенство султаново и прокламовали су *унију с Грчком.* Грчки министар спољашњих послова пак изјавио је *руском* и *италијанском* заступнику, да грчка влада неће натраг позвати грчку флотилу. Посланик у грчкој комори *Рали* поднео је комори законски предлог *о организацији Крита.*

Из *Цариграда* јављају, да нису сасвим истините вести о новом спремању. На против истина је, да се албанска племена оружају на *грчко-турској граници* и оснивају башибозучке чете. Уједно је турска влада наредила, да се набаве нови торпедни бродови.

Велике силе се међу тим у свима пристаништима спремају и наређују, да сви ратни бродови буду на ратној нози. Критско питање је сад, како јављају из *Берлина,* нераздељиво од источне проблеме. Ова пак ваља сад неодложно да се реши.

На истоку је дакле моментално наступио мир и тишина, али тај мир као да је знак скорашње велике буре, која лако може данас-сутра да наступи.

Важније вести које стигоше, јесу ове:

Солун. Одашиљање чета на грчку границу траје непрестано. То исто се ради и на мору.

Атина. Руски посланик је у име цара свог одлучно захтевао, да грчка влада натраг позове своју флотилу.

16.000 устаника на Криту удружило се с грчким четама. Грчка влада је послала устаницима у Платанеју 5000 капа војничких и 1500 мундира.

Цариград. Међу Јерменима се приметио нов покрет. Полиција их ревно држи на оку. У прошлу среду ноћу нашли су многе прокламације у којима се тражи, *да се султан збаци с престола.*

Берлин. У супрот вестима о миру, тамошњи дипломатски кругови су уверења, да је судар међу Грчком и Турском неизбежан. Вест о томе, да ће се решавање садашњег замућеног стања поверити дипломатској конференцији, своди се на то, да је то жеља Грчке, *али се за то није решила још ни једна сила.*

ПОДЛИСТАК

КОМАД ХЛЕБА.

Франсоа Копе.

Превела Милица Нед.

Млади војвода Ардимонски беше у савојском купатилу Е. где му се славна кобила Перихол беше лечила од расхладе, коју је навукла себи при последњој трци. Војвода беше таман довршио свој доручак па је читао расејаним погледом новине, што беху донеле новост о поразу код Рајхсхофена.

Једним гутљајем испразни он чашу шартреза, бацив убрус на сто, на посла свог коморника да му сложи у сандуке ствари, седе два сата доцније у Паришки брзи воз, па приспев у престоницу пожури се у канцеларију за новаке и даде се уписати у једну пешадиску регименту.

Ма да је он од двадесете, до двадесет пете године проводио прилично раскалашан живот, ма да је душевно се запустио тумарајући по шталама за утркивање и по будоарима певачица, осетио је, да је сад дошла прилика у којој потомак велике породице није могао заборавити, да је Енгеран Ардимонски у Тунису од куге умро, да је Јован Ардимонски великом војском под Гескленом заповедао, да је Франсоа Анри Ардимонски у битци код Фонтеноа пао. Млади војвода био се преживео и био је блазират до душе, али кад је чуо, да су Французи на француском земљишту једну битку изгубили, појури му крв у главу и тако му беше, као да га је неко ђутнио.

Тако се десило, да је почетком новембра 1870. Анри Ардимонски пешак у трећем батаљону друге чете добровољаца и члан Џокеј клуба стојао на стражи са својом компанијом која беше у највећој брзини набацала шанчеве код Отбријера заклоњене топовима града Бизетр

То место беше суморна изгледа: прљав друм са дубоким баруштинама, засађен као метла танким дрветима, делио је изгажене њиве у околици, а на крају тога друма стајала је пуста крчма где су се војници сместили, гостиона са малом баштом и џбуњем.

Пре неколико дана била се овде битка, Митрељезе су неколико младих дрвета на друму по среди пребиле, а сва беху бела и одерана. Једна граната је кров разпрштала, а жућкасти зидови изгледаху као крвљу замазани. Разорене сенице поцрнелим сиромашким крововима, порушена куглана, љуљашка што је на влажном ужету висила шкрипала је на ветру, а на натпису од барута почађавелом беху око мртвога зеца насликана два прекрштена штапа од билијара, могаше се читати: „Друштвена соба — абсинта, бермета, вина, литра шесет сантима“ — све је ово подсећало са грозном иронијом на народне недељне забаве. А преко свега тога надвило се суморно зимско небо, по коме су се вили троми тешки плаво сиви облаци и вијали се као у дивљој мржњи.

На вратима те гостионице стајаше, готово непомично, млади војвода, са огрнутим шињелом, натукав капу на очи, укочен од зиме руке турио у џепове од црвених чакшира па дрхташе од зиме испод свог шињела. Он се беше дао у суморне мисли и са погледом пуним горког бола загледао се у брежуљке, који су се у магли губили; са њих се у кратким почивкама са пуцњавом дизаше дим крупових топова.

Наједаред осети глад.

Спустивши се једним коленом на земљу извуче из телећака што украј њега уз зид наслоњен беше, велик комад профунте. Како је свој нож изгубио загризе га без оклевања и поче јести.

Али већ са првим залогајем прође га воља на јело: лебац беше тврд и горак, а мскаког ће бити тек сутра дан кад се буде делио, то јест само тако ако буде управа коморе хтела. Војник бити не беше сваки пут лако: зар је чудо што је сад тако често себе ухватио, где се сећа ручкова које је пређе називао хигијенским, које је пре подне волео да узима а с вечери да сувише богато вечера. Тада је обично седео крај великог прозора кафане Англе на булевару и наредио би да се — чуда боже! маленкост донесе: Котлет са кајганом и са шпарглом. Келнер што већ знађаше навике младога господина, отпечатио би и без налога са највећом опрезношћу флашу леовитска вина, па је метнуо пажљиво у котарицу пред његове тањире. Триста му! лепо ли то беше свакојако, никада се не би могао привикнути на бедну храну.

На њега наиђе неки бес и јад, и млади војвода хитну остатак свога хлеба у блато.

* * *

У том истом тренутку изађе један пешак из гостионице, саже се за хлебом и дигнув га обриса рукавом блато са њега и поче лакомо да га једе. Анри Ардимонски се застиди свог поступка па посматраше погледом пуним сажаљења на тог кукавца који беше тако гладан. То беше неки изђикао момчић са грозничавим сјајним очима, и са брадом што му је нарасла и подивљала у болници; беше тако мршав да су му се лопатице испод изношеног шињела оштре разазнавале.

„Ти си зацело врло гладан, друже?“ запита војвода приступив војнику.

„Као што видиш“ одговори, овај, са пуним устима.

„Опрости да сам знао, да ти је стало до тога хлеба зацело га не бих бацио.“

„Боже мој, не шкоди ништа“! вели војник. „Ја се не гадим тако лако.“

Свакако не беше лепо што сам учинио, и зато себи пребацујем. Нећу да задржим то ружно мнење о мени. — Имам у своме стаклету старог коњака . . . . Знаш шта, хајде да га заједно попијемо.

Војник беше престао са јелом. Он и војвода узеше сваки по један гутљај ракије и познанство између њих би утврђено.

„Како ти је име?“ упита пешак.

„Ардимон“ одговори војвода прећутав своју титулу.

„А ти?“

„Жан-Виктор . . . Тек сам стрпан у компанију . . . . До сад сам био у болници. Био сам рањен код Шатиљона. О ала је у болници за сваког добро постарано. Сваки добије изврсне чорбе од коњетине . . . Али ја имадох само лаку крзотину те ми штабни лекар даде отпусницу и сад опет настаје гладовање . . . Веровао ми ти или не веровао, тако као што ме видиш, тако сам ти целог свог века гладовао.“

То беше ужасна реч коју тај јадник изусти пред једним раскошником који се баш мало час беше укебао са успоменом на кухињу у енглеској кафани. Војвода Ардимонски гледао је запрепашћен, зачуђеним погледом војника. Жалостан осмех пређе преко усана Жан-Виктора, те показа дуге зубе изгладнелог човека; белоћа њихова још већма упадаше у очи на спрам као земља жута му лица, па као да осећаше, да би добро било да приповеда, рече: „Хајдете да ходамо горе доле, да нам се ноге загреју.“ Он не рече више свом другу ти, јер погађаше да има

Цариград. Новоименовани критски гувернер *Бег Фешијадес*, телеграфично је јавио у прошли четвртак турској влади, да се стање на острву *врло погоршало. Грчки побуњеници су у Ситији поклали и искасапили до 2000 мухамедоваца.* Само се 28 мухамедоваца спасло. Хришћани су напали на још 8 мухамеданских општина где мухамедовцима такођер предстоји извесна смрт. Из нетурских извора стижу вести, да и Турци тамо, где су у већини, чине *нечувена насиља.*

Лондон. Меродавни кругови држе стање на Криту за *врло опасно.* Грчка у супрот опоменама великих сила шиље све нове и нове чете на Крит и спрема и своје последње бродове.

Атина. Руски посланик *Ону* спрема се за допуст.

Берлин. Велике силе се саветују у ствари *спремања Турске.* Са меродавне стране се тврди, да се велике силе још нису споразумеле, да ли да се Крит прогласи за *самосталну војводину,* која би плаћала данак султану. Преговори се воде о томе, да ли да се *блокирају грчка пристаништа.* Неке силе су против овога.

Париз. Овде се међу ђачком омладином појавио покрет у *корист Грчке.* Ђаци се позивају, да ступају у редове добровољаца.

Лондон. И овде се примећује покрет у корист Грчке, о коме већ и озбиљнији листови воде рачуна.

Београд. „Мале Новине“ пишући о Криту, веле, да је с питањем критским дошло време, да се источно питање реши и да Србија у томе мора да игра одлучну и свесну улогу, како не би из опћег метежа, који је на прагу, изишла *празних руку.* „*Ускок*“ позива српску и црногорску владу, да ове у критско и опште источно питање уплету и питање о Босни и Херцеговини, јер, вели, и последњи босански меморандум сведочи, колико је аустро-угарска управа досадила и мухамедовским и православним Србима-Босанцима. „*Дневни Лист*“ пак вели, да је аустро-угарска цивилизаторска задаћа претворила се у тиранију и насиље. С тога јој ваља ићи напоље из Босне и Херцеговине, јер сад више не врши тамо, као повереник Европе, културну своју мисију, него води нечувену и срамну инквизицију.

У *Атини* је одржан у прошли петак министарски савет, на коме је одлучено, *да Грчка остане при својој акцији.* Уједно је савет упутио критски грчки конзулат, да овај, вароши које су велике силе окупирале, као и остале крајеве острва, сматра као *грчке крајеве,* пошто велике силе нису у корист турске окупирале напред споменуте вароши.

Све се више шире вести о томе, да ће Крит а пре а после да добије аутономију, као оно у своје време *Источна Румелија.*

У ствари блокирања грчких пристаништа, још до овога часа није ништа одлучено међу великим силама. Енглеска се томе јако противи. Исход целе ствари не зна се какав ће да буде.

Политичке новости.

Угарска. Угарски земаљски сабор је продужио у седници својој од прошле среде расправу о буџету министарства привреде. Говорило је више говорника. Један од њих се у свом говору слаже с Белом *Талијаном,* који је зато, да се против социјализма употребе насилне мере. Остали су били за то, да се стварају ратарска удружења, а и радницима да се дозволи, да се и они могу удруживати. Да ли да та удружења буду основана једна против других, није се могло из говора сазнати. Од опозиције говорио је само гроф Јене *Зичи,* који је за то, да се оснују *аграрне дружине, за давање посла радницима.* — У седници од четвртка је продужена расправа. Прво је говорио Ђула *Вернер,* а после њега је устао министар *Дарањи* и говорио је скоро сахат и по, бавећи се са говорима својих пред говорника. После одмора говорио је Коломан *Тали,* који је чинио примедбе на министров говор, а после њега је говорио Еден *Миклош.* За тим је седница закључена. У седници од петка је продужена та иста расправа, у којој су учествовала три говорника.

— Министар *Дарањи* је у првом делу свога говора говорио о свом досадањем деловању, а у другом о плановима за своје будуће деловање. Што се првог дела тиче, министар је много што шта започео и показао да има воље да ради, као н. пр. са реконструкцијом винограда и т. д. У другом делу обећава министар, да ће здравствену ствар домаћих животиња узети држава у своје руке, за што је већ и план готов; да се спречи фалзификовање вина поднеће нов законски чланак и издаће нова екзекутивна упутства; стараће се за насељавање и парцелирање, као и за то, да се створи посла и рада радницима; преиначиће закон о чељадма; стара ће се, да кубикаши добију нова посла и најзад, да ће влада поднети кући предлог у ствари ограничавања фидеи комис-а. Држаће и неколико анкета. Упало је у очи, да министар овом приликом није споменуо две врло важне ствари: узакоњавање а и ратарског удружења и ратарског кредита, и ако је министар у лањском свом програму обећао, да ће још ове године поднети кући предлоге у овим двема стварима.

— Расправа о прорачуну министра привреде продужена је још и данас, у суботу. За прорачун су говорили *Фијат* и *Телегди,* Еден *Барта* пак против прорачуна. Фрања *Кошут* је за тим мотивисао свој предлог у ствари прославе 50-годишњице борбе мађарског народа за своју слободу у години 1848-ој. Министар финансије је одговорио на интерпелацију Шоме *Вишонтаија* у ствари анинског радничког страјка и на интерпелацију Јована *Ажбоша* у ствари решицке катастрофе. После тога је одговорио министар унутрашњих послова *Хенталеру* у ствари анинске катастрофе и држања жандара том приликом.

*

Србија. Краљ Александар ће да путује у Софију 1. марта. Краљ ће у Софији да проведе три дана а четврти дан у вече стићи ће натраг у Београд.

— Званичне „Српске Новине“ донеле су следеће наређење: Да се позову на тридесетодневно вежбање ради усавршавања, сви резервни официри: пешадијски, артиљеријски, коњички и инжињерски, који су распоређени по трупама редовне војске.

*

Бугарска. Македонски комитет почео се кретати ових дана. После две седнице тог одбора настала је жива кореспонденција с појединим местима у Бугарској, у којима живе остатци оних добровољачких чета, које пре једну и по годину беху упале у Македонију. Ма како да нагли обрт догађаја на Криту може за тренутак да уздржи акцију његову, ипак код стања ствари какво је у Турској у опште, могу се с првим пролећем очекивати нова изненађења.

*

Далмација. У понедељак, уторак и среду расправљало се у сабору о школском предрачуну. Заступници аутономне странке подвргоше оштрој критици резултат школа и запостављање италијанског језика; особито се одликовао својим говором заступник др. *Лубин,* што му је и заступник *Чингрија* признао. Заступник др. *Тројановић* је говорио о хрватској пропаганди по школама. Кад је сабор у среду у вече гласао да се збрише из школског предрачуна трошак за италијанску школу у *Сиљету* допуштену од министарства, аутономни заступници изиђоше из сабора, и доследно томе у четвртак су предали председништву сабора писмено приопћење, које је било у вечерњој седници истога дана прочитано. Седнице саборске су ретке и споро напредују.

— Дубровачки Срби држали су у прошлу среду састанак на ком су одлучили: да пристају у начелу на изборни компромис са народном хрватском странком.

— Пошто је саборски српски клуб потражио и узео на знање мишљење изражено било лично било услед саопћења виђених родољуба и представника српских општина у *Далмацији* створио је једногласно овај закључак у данашњој седници: За предстојеће опште изборе заступника на царевинском већу у Бечу, који ће се обавити месеца марта 1897. српска народна странка прима изборни компромис понуђен јој од хрватске народне странке, по коме хрватска народна странка осигурава и својим гласовима избор српских кандидата у котарима спољашњих општина боко которских и Шибеника Книна, које ће кандидате српска народна странка сама означити. С друге стране српска народна странка се обвезује, да ће српски бирачи у разреду велепорезника дати глас за кандидата хрватске народне странке, кога ће ова странка поставити. И поред овог изборног компромиса народно политички програм српске народне странке у Далмацији остаје и у будуће онај исти досадашњи у свему и према свакоме. Компромис траје за целу легислативну периоду и за случај накнадног избора током исте.

*

Руске „Новости“ о стању Срба у Босни. Петроградски лист „Новости“ не спадају међу оне руске листове, који се нису огрешили противу Срба, па ипак и те „Новости“ не могу да равнодушно гледају стање наше браће у Босни и Херцеговини, те су недавно донеле чланак, у коме су оцртале: каква све дела чине Енглези у Египту а Немци у Конгу, па су продужиле: „Али и код нас, у Европи, има белих Црнаца, чија је судбина врло тешка. Међу ове, у истини, треба уврстити становништво Босне и Херцеговине, које су 1878. год. берлинским конгресом предане „на управу“ културној влади. Босна и Херцеговина пале су под власт господара Калаја, автора историје српскога народа, бившега генералног консула у Србији, за време кнеза Михаила. Калај познаје српски народ и односи се према њему врло рђаво. Тако се може судити по његовој политици у Босни и Херцеговини. Оно истина, у Босну и Херцеговину долазили су и западно-европски путници, као што је нпр. познати Лавеле, али они су гледали на стање ствари кроз Калајеве наочари. Њихова похвална разглагољства не мало су допринела у скривању истине и утврђењу мисли, како је у Босни и Херцеговини све добро уређено. Али при свем том, од времена на време, као и у Африци, завеса, којом се покривало право стање ствари, подиже се и просвећена Европа види одвратну слику. Још прошле године ми смо говорили о несретној босанско-херцеговачкој депутацији, која је ишла у Беч, да се жали на Калаја. Изасланици нису примљени; њихове жалбе остале су без посљедица, а по

пред собом богаташа, коме беше срећа наклоњена.

„Ја ћу вам о стварима причати, за које ви зацело никада чули нисте. Зовем се Жан-Виктор, сасвим кратко јер сам находче, и једину лепу успомену коју имам јесте моје детињство док сам био у сиротињском дому. Рубље на нашим малим постељама, беше чисто и бело, у башти једној смедосмо се играти под грдним дрвећем; а ја бејах љубимац милосрдне сестре, једног младог бледог створа, после је сушици подлегао. Шетњу са њоме волио сам него све дечије игре, јер она ме миловаше својом мршавом врелом руком . . . . Од своје дванајсте године, после миропомазања знам само за невољу. Управа сиротинског дома да ме за шегрта једном што плете столице. Да то није занат, који може човека ранити то знате, зато је требао мајстор само сироте младиће из куће за находчад. Тада сам први пут почео гладовати. Мајстор и мајсторица двоје старих Лимузенаца, доцније су их убили — били су страховито лукави. Лебац од кога је пре јела парченце одсецала, беше целог дана закључан. И при вечери, ту сте требали мајсторицу видети у њеној црној капи, како нам је сипала и при свакој кашици горко уздахнула. Ни она оба друга шегрта нису боље пролазила но ја, али они не зарезиваху те прекорне погледе, са којима ме је та матора вештица мерила, кад ми је тањир додавала. Највећа је несрећа била та, што сам још тада патио од ванредно доброг апетита. Могу л ја што за то? . . . . Тако сам ја морао три године као шегрт у непрекидном гладовању провести. Три године! Тај занат научи се за месец дана; управа находишта не може све да зна и нема о томе појма, како се ту од деце вуче хасна . . . . Ви сте се зачудили, кад сте ме видели да подижем хлебац из блата. Драги боже! на то сам подвикнуо; колико сам кора из ђубрета побирао, па кад ми беху сувише тврде, а ја би њих преко ноћ наквасио у оној чинији одакле сам се прао. Огризине од хлеба што су школска деца као остатак свог доручка, при изласку из школе бацала, и то беше моја храна. Кад сам мајстору морао куда ићи, гледао сам увек да прођем покрај какве школе. Кад сам изучио занат, почео сам да га радим, али он како Вам већ рекох, мало доноси. Поред њега сам још све могуће радио, ни један посао не беше ми тежак. Послуживао сам зидара чистио му ципеле, трчкарао сам за друге, шта не све! Час не би нашао посла, други пут бих изгубио службу: просто сит се најео никад нисам. Како ме је кад год жеља спопала, кад бих пролазио крај пекара! На срећу у таким тренутцима сетих се наше добре милосрдне сестре из сиротињског дома, која ме је тако често утврђивала да останем честит човек. Тада ми беше као да осећам њену влажну малу руку на своме челу. Од осамнајест година дођем у војску. Код војника је то знате добро као и ја, све одмерено, а сада ево ти — то је да пукне човек од смеха — опсада и глад! Видите да нисам лагао, кад Вам рекох да сам увек, увек гладовао!“

* * *

Млади војвода беше човек осетљив. Тужна ова прича човека, кога је униформа с њиме изједначила, потресла га веома дубоко. На срећу по његову блазирану флегму, осуши вечерњи поветерац две сузе, које му поглед замутише.

„Жан-Викторе“ рече пошто и он из инстиктивна нежна осећаја престаде да каже „ти“ човеку из куће за находчад, „ако се обоица здрави читави вратимо из овог страшног рата, тада ћемо се опет видети, па се надам да ћу вам моћи бити од користи. Али како сад баш пекарнице овде нема, а пошто је мој оброк хлеба и сувише велик за мој слаб апетит, то важи једаред за свагда између нас: да делимо као добра два друга“.

Незграпан срдачан стисак руке беше му одговор.

Пошто беше већ подоцкан, а обоица беху са свим изнурени од страже, уђоше у кућу, где повелики број војника лежаше размештен на слами. Ардимон и Жан-Виктор пруђише се по слами један поред другог и наскоро падоше у дубоки сан.

Око поноћи пробуди се Жан-Виктор, сигурно од глади. Ветар беше разагнао облаке, а један зрачак месечев који је кроз разрешетан кров падао, осветљаваше јасно лепу плаву главу младога војводе. Још дубоко ганут добротом свога друга, посматраше га Жан Виктор са наивним дивлењем, кад дежурни отвори врата и прозове пет војника, који беху на реду, да стражу замене. Војвода је био међу њима, али се не пробуди, кад је његово име прозвано.

„Ардимоне! На ноге!“ понови подофицир.

„Ако ми усхтете допустити господине“ рече Жан-Виктор пошто се диже, „ја ћу место њега ићи — он тако добро спава — а и друг ми је“.

„Мени је све једно“.

Тих пет људи оставише кућу, а остали поспаше наново. Али већ после по сата после тога, падоше у близини неколико хитаца брзо један за другим.

У једном скоку беху сви војници на ногама; оставив кућу иђаху опрезно даље са запетим пушкама у руци, и видеше на месечини бело осветљен друм пред собом.

„Које доба може већ бити?“ запита војвода. „Ја бих требао још вечерас на стражу да дођем.“

Неко одговори „Жан-Виктор је место Вас отишао“.

У тај мах угледаше они једног војника, који им се сав задухан приближио.

„Шта је?“ питаху сви, кад им се овај сав задухан приближио.

„Пруси нападају . . . морамо се за шанчеве повући“.

„А наши другови?“

„Они долазе... само сирома Жан-Виктор...“

„Тане га је погодило баш по сред главе!“ На месту је мртав остао, а није ни гласа дао од себе!

* * *

Прошле зиме, око два сата изјутра ишао је војвода Ардимонски са грофом Солнским из клуба: изгубио беше неколико стотина луђдора, а осећаше малу главобољу.

„Ако Вам је по вољи Андре“, рече он своме пратиоцу, то хајдемоте пешице до куће, хтео би да се наудишем још свежег ваздуха“.

„Како Вам је по вољи“. Одговори гроф „ма да је калдрма врло рђава“. Они послаше своја кола кући, подигоше огрлице од капута и упутише се Мадлени. На једаред се закотрља нека мала стварка пред њима што је војвода својом ципелом шорнуо. То беше дебела кора од хлеба сва блатом умрљана. Тада спази гроф Солнски на своје највеће изненађење где војвода диже тај комад хлеба, па га брижљиво са својом грбом украшеном марамом обриса, па намести на једну клупу булевара тако, да је светлост фењера на њу падала.

„Шта ви то чините?“ запита гроф са гласним смехом. „Јесте л ви полудели?“

„То чиним из успомене на једног сиромашка који је за мене погинуо“ одговори војвода са гласом који је мало дрхтао . . . Немојте се смејати, јер би ми се могли замерити, пријатељу!

повратку њихову у постојбину, они су били — неки затворени а неки прогоњени. Пред нама се сад налази потпуни текст меморандума, који је та депутација 25. нов. пр. год. предала ћесарској канцеларији. Садржина тога интересног документа баца праву светлост на услове, под којима се налази православни српски народ у „окупираним“ покрајинама. Из тога се види да је под Турцима било много боље и лакше него што је сада под влашћу Калајевом. Калајски управљачи поништавају са свим црквено-школску автономију православних Срба у Босни и Херцеговини и хоће да узму у своје руке и цркву и школу српску. Без сумње, жалбе и протести... Босанаца и Херцеговаца неће наћи одзива у званичној Европи. Аустрија није Порта, и у њену унутрашњу управу велике силе не могу се мешати. Али ипак јавно мнење европско треба да зна о начину који се врши у Босни и Херцеговини. Само тим путем може се за сад реагирати против таких политичара као што је Калај.“

Автономне вести.

Радња архидијецазалних епархијских власти. I. Административни одбор у седници својој од 21. јануара (2. фебруара) о. г., под председништвом патријарха Георгија, решио је по „С. С.“ и ове предмете: Узети су на знање високи отписи кр. угар. министра председника, којима саопштава, да је одбио уточе П Ј и А. Р. чланова овоодборских, уложене код њега против одлука Саборског Одбора, којима су потврђене овоодборске одлуке у погледу установљења односних трошковника утецатељених, а нападнуте одлуке потврдио. О чему ће се известити утецатељи с тим, да је овај одбор исте утецатеље П. Ј. и А. Р., — пошто су као чланови овог одбора, улажући уток против одлука вел. Саборског. Одбора на кр. угар. министарство показали, да решења срп. правосл. народно-црквених автономних власти не респектују, — као чланове овога одбора суспендовао, о чему ће се у своје време епархијска скупштина известити. — Узето је на знање и саопштиће се управи манастира Мале Ремете, да је вис. кр. зем. влада одел за унутарње послове приопћила овом одбору, да се је обратила на кр. кот. суд као грунтовну област у Иригу молбом, да установљене од земљишта, откупу десетка подвржених, откупнине, које су из посредовања земљиштно-откупне закладе излучене, у корист истог манастира са правом залога укњижи. — Узето је на знање и обавестиће се црквене општине у Прогару, Сибачу и Острову да им вис. кр. зем. влада не може поделити замољене потпоре, јер има много цркава, које на оправку једва чекају, а дотацијона средства тако су скучена, да се тек најпотребнијим захтевима удовољити може. — Узета је на знање одлука Саборског Одбора, којом је уток П. В. и др. из Ст. Б. против овоодборског решења, у погледу обављене тамо реогранизације црквене општине, одбијен, а нападнуто овоодборско ре решење потврђено, о чему ће се утецатељи известити. — На молбу парохијског звања у Грку, и ако је тамошња црквена скупштина закључила да не може одобрити подизање тамошње парохије из II. у I. разред, а на основу разлога у молби наведених докумената молби приложених, решено је, да се парохија у Грку из II. у I. разред подићи има, а црквеној општини тамошњој наложено је, да према томе новоустановљеву парохијску плату, од 1000 ф. годишњих, има у овогодишњи прорачун уврстити и исту од 1. јануара о. г. своме пароху у течај ставити. — Путем кр. котарске области у Осеку, враћена је црквеној општини у Чепину обвезница издана по овој за дугујући верозаконски принос и саборске прошкове с тим упутетвом, да је црквеним општинама дозвољено, да могу издати односне обвезнице само на дугујући до укључиво 1889. год. верозаконски принос, и на саборске трошкове дугујуће до 1884., дочим су верозаконски принос од г. 1890. и саборски трошак од г. 1895. дужне у готовом безодвлачно упутити у благајницу српских народно-црквених фондова. — Дозвољено је управи манастира Шишатовца, да може купити некренине Т. М. у тамошњој општини лежеће, а које ће се на јавној дражби продавати. — Одобрен је закупни уговор управе манастира Крушедола и М Кл. из К. у погледу риболова манастирског „Кувалово“ на Дунаву за време од 1897—99. г. — Препоручени су Саборском Одбору на одобрење закључци братства манастира Крушедола, да ђака М. Н., кога издаје годишње 180 ф. за ман. је управа истог манастира послала да изучава машинеријски занат, у цели, да исти, изучивши тај занат и примивши монашки чин, води надзор над манастирским машинама и радионицама; надаље да може узети сталног зидара, који би вршио све потребне зидарске послове уз одговорност за њихову ваљаност, и да се у економији истог манастира установи место сталног економа са годишњом платом и потпуним депутатом. — Одобрен је закупни уговор управе манастира Хопова и Ј. С. из Ирига, у погледу изданог овоме у закуп кречног мајдана за 1897. — Одобрен је прорачун црквене општине у Белегишу за г. 1897. — Узети су на знање извештаји окружних протопрезвитера земунског и митровачког о уплати пореза на парохијске сесије у тим протопрезвитератима за г. 1895. — Није одобрен распорез парохијала и других црквено-општинских потреба за г. 1897. у црквеној општини Допсину и Будимци с разлога, што је кључ распореза одређен по душама, услед чега би сиромашнија класа јако оптерећена била, те је упућена иста општина, да други праведнији распорезни кључ установи и прорачун како за чисто црквене тако и за парохијалне и њине црквено-општинске потребе по прописаним обрасцима састави у 2 изворна примерка, и овом их одбору са односним скупштинским закључком на одобрење поднесе. — Одобрени су прорачуни за г. 1897. црквених општина у Добринци, Мартинци, Петровци, Бечмену, Шимуновци, Обрежи, Угриновци, Огару, Гргуревци, Земуну, Шиду и Мирковци; а у Грку са неким изменама. — Прорачун црквене општине у Петровци, Черевићу, Брестачу није одобрен. — Одобрен је купопродајни уговор између црквене општине у Иригу и А. те А. М. — Поводом тужбе М. Б. и др. из Шуљма против Ж. Ј. црквено-општинског председника, који не хтеде дати пароху тамошњем кључ од цркве на Божић, да служи службу, решено је поднети пријаву краљевском државном одветништву у Митровици против истог председника ради злочина сметања верозакона. — Изаслан је администратор протопрезвитера вуковарског у црквену општину Габош, да на основу овамо поднешене пријеве против бившег председника Ст. г. истрагу спроведе. — Одобрени су рачуни црквених општина. и то: у Ашани за 1895. у Врднику за 1892—1895; у Купинову за 1895, у Моровићу за 1983—1885; у Шуљму за 1890—1893.

Вести из места и са стране.

Из црквене општине новосадске. Данас је одржана свечана заједничка седница црквено-школског одбора срп. прав. црквен. школ. општине новосадске, којом приликом се ова опростила са својим досадањим многогодишњим учитељем *Урошом Лугумерским*, који је учитељевао 40 година и сад је стављен у стање мира. Том приликом је општина, у знак признања многогодишњег рада му у школи подарила славењенику *златан сат*.

„Народ“ опет забрањен. Српска влада забранила је број од последње среде и четвртка због уводног чланка. Уредништво му се чуди таквом поступку и пребацује влади, да је то урадиле у неразумевању и непоштовању јавне речи.

Габорови пријатељи — солгабирови жандари. Алибунарски солгабиров сакупио је на сретеније помоћу натароша збор у Добрици, да изради повереницу „Габору пишпеку.“ Солгабиров је то и израдио, али је повереница остала мршава. Потписивали су је људи зависни, а већина збора била је противна том и на уста честитог родољуба и мајора Косте Боришева свечано је одбила ово заузимање солгабирова Кајтара. На збору је било много жандара. Габоре, куда ће ти душа!

Прелаз у православље. Американска „Слобода“ пише: „Отац Григорије Груша, прешао је са уније у православље, са целом парохијом у месту Олфорди. Исто тако прешла су у православље два унијатска братства у месту Трантон. Свега до 600 душа са свештеником.“

Умро од ракије. Пишу нам из Ст. Сивца: Јован Максим Сувајџића 13. годишњи дечко отиде у очи Тријераха у крчму Мите Ачинска у месту, и са сином крчмара отиду у подрум да чисте кромпир; овај је крријући пио ракије. На послетку наточи у по литре и на душек испије. Отровна ракија одмах га занела, и кроз кратко време укочио се као проштац те је после за кратко време и душу своју испустио. Чувајте децу од ракије.

Нерећан случај. Пишу мам из Ст. Сивца: Сава син Томе Ђурића, дечко од 13 година припео се на сламу да сламњим ножем сламе насече. Случајно падне с ножем заједно доле и натакне се на нож, који га преко слабине пресече те дечко одма у највећим мукама издане. Не дајте деци послове, што нису за њих!

Ново српско певачко друштво у Брчком. Одушевљена лепотом српске песме, занета красном мелодијом њеном — српска брчанска омл. основала је „Српско православно црквено певачко друштво „Вијенац“ у нади, да помогне што више разлегању звукова српске песме и српског имена по целоме Српству. Утемељач је овом друштву сваки онај, ко једном за свагда приложи друштвеној благајници 25 ф. а. вр. а помагач је онај, који редовно сваке године уплаћује 6 ф. а. вр. На српским је родољубима, да се ово певачко друштво одржи а и сва српска пев. друштва треба да им уступе бесплатно своје партитуре на препис.

Забавиште у Суботици. Наша браћа Буњевци у Суботици оснивају дечија забавишта, у којима ће се деца забављати на лепом матерњем језику. Они су имали таких забавишта још пре 30 година, те и сад желе прибрати све што је као добро постајало и порадити на уређењу те установе.

Костимована игранка приређује се у недељу 15. (27.) фебруара у дворани гостионице „код Јелисавете“ у Новом Саду у корист „новосадског филијала друштва црвеног крста у земљама св. круне угарске“ који стоји под највишим покровитељством Њихових Величанстава. Улазна је цена 1 ф 50 н од особе. На забави суделоваће војничка музика 70. пешачке пуковније барона Филиповића. Нико није обвезан да дође у костиму. Улазнице могу се у напред добити у трговини друштвеног благајника г. Д. Коде, у посластичарници г. Ф. Хајека (наследника П. Шула) и г. Ф. Петермајерке и у вече на каси. Погледом на добротворну цел примају се и добровољни прилози с благодарношћу. Почетак у 8 сахата у вече.

Беседу с игранком приређује „Митровачка српска црквена певачка дружина“ под управом свога хороуправитеља г. Јована Јудла, у недељу 16 (28.) фебруара о. г. у позоришној дворани у „Српском дому“. Распоред: I. део. Јенко: „Што ћутиш Србине тужни, ..“ мешовити хор уз пратњу оркестра — Хавласа: „Наше!“ (од композитора посвећено нашој дружини) мушки хор. — Маскањи: „Молитва“ из опере „Кавалерија рустикана“ уз пратњу оркестра. — Јудл: „Две звезде“ женски хор уз пратњу хармонијума. — Јудл: „Из моје домовине“ свира на виолинчелу г. Јован Јудл уз пратњу оркестра. — Толингер: „Одломак из ђачког растанка“ баритон соло и мешовити хор уз пратњу оркестра. — II. део: „Бангалоз“, весела игра у два чина, написао Милан Светозарев Николајевић. — За тим игранка.

Светосавску беседу са игранком приређује српска православна црквена опћина у Јасеновцу на Сави у корист свог школског фонда у недељу 9. (21.) фебруара о. г. Осим певања приказаће се и алегорија „Косово“ од М. *Ђуричића*.

Аустро-угарска поморска сила. Услед догађаја на Криту, издане су одредбе за потпуну ратну опрему некојих бродова наше морнарице. Како је аустро-угарска флота која је пред Критом, изузев брод „Марија Терезија“ и „Шибеник“, састављена од самих старих дрвених бродова, биће онамо одаслане још две оклопњаче и неколико торпеда под заповедништвом једнога адмирала.

Земљетрес је ово дана био у Врањи који је велику штету починио. Земљотрес се пет пута поновио од 5 час. у вече у понедељак до уторника у зору. Многе су зграде попуцале у Врањи, многи димњаци попадали. У гимназији и основној школи мора се обуставити рад, док се зграде не оправе. Уплашен свет побегао је из куће на улицу. Људски жртава није било.

Равноправност. „Дубровник“ пише: У среду приспео је из Ерцегновога пречасни парох Александар Микулић за поучавање у науци вере православних ученика и ученица на овдашњим средњим школама. После годину и по дана ово је први пут да су ученици видели катихету који ће само два пута месечно долазити у Дубровник у речену сврху. Баш по Калајеву систему!

Експлозија у Бечу. У ново сграђеној палати у Ротентурм-улици експлодирао је у подруму парни котао, који је служио за дизање. У то доба радили су код инсталације мотора два радника, па је при том настала експлозија котла, којом су два радника тешко рањена, те је један скоро подлегао озледама. Као разлог експлозије наводи се запаљење плинске паре која се у подруму сакупила те експлодирала.

Спор са попом. У Криплину у Галицији посвадише се унијати са попом, што им није хтео да положи рачуна о примању неких стојећих тасова у цркви. И кад му друкчије не могоше наудити затворише га једном после службе у цркви, где је цео дан зебао и гладовао. Тек кад је среска капетан са жандарима дошао ослободио се поп затвора.

Кратке вести. У Прагу је помилован један осуђеник који је већ 25 година одседио у затвору, а био је осуђен због уморства на вечиту робију. — „Ново Време“ у Петрограду јавља да се нашао даљи рукопис Пушкинове „Русаљке“. — У Мадриду почели су у борби с биковима уводити нову моду, да се са бицикла животиња убије. Ових дана је борац Смаилани-то, на бициклу ушао у арену и са њега убио једног бика. — Прошле недеље била је у Трсту народна забава на којој је једна 17. годишња девојка пала мртва. — У Дражђанима је изгорела велика црква. Звона су са звонаре попадала. Осигурана је била на милијун и по марака. — У Лешњу, Штрпцима, Белом Брду и Вишеграду у Босни влада врућица. — Морски брод „Илирија“ залутао је путујући из Америке у Трст. Носио је вуну и гвожђе. На лађи имадо 20 људи, већином Далматинаца. Управник је брода капетан Маричић. — У Кракову је затворен главни благајник тамошњег магистрата јер је предигао преко 70.000 фор. — У прошлој години имао је Нови Сад поштански новчани промет 90.000 фор. По реду стоји на петнаестом месту међу варошима Угарске. — У Земуну ће се увести електрично осветљење. Годишњи трошкови тога износиће око 12.000 фор. —

Трговина.

Нови Сад, 8. фебр. Пшеница прве каквоће 7 ф. 80—— н. Пшеница средња 7 фор. 50—60 нов. Пшеница лакша роба 7 фор. 20—30 новч. Наполица 6 ф. 50—70 н. Јечам 3 ф. 80— до 4 ф. — н. Зоб 5 ф. 30—50 н. Кукуруз у зрну 3 ф. 15—20 н. Маст 56 фор. Сланина сува 56 ф., дебела пољена 56 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки . 44—45 н.
„ средњи . . . 42—43 н.
„ лаки . . . . 40—— н.

Све од 1 килограма.

Теоци . 30—32 н. по клгр.
Јагњци ——— ф. по пару.
Овци . . 8—12 ф. по пару.

*

Стање воде под Новим Садом.

7. јануара било је . . . . 3·17 мет.
8. фебруара било је . . . . 3·23 мет.

Најновије вести.

Догађаји на истоку. „Ажанс Хава“ јавља, да је енглеска оклопњача осујетила Грцима довоз муниције, хране и добровољаца на Крит.

Маркиз *Солзбери* је изјавио, да је за аутономију Крита, као што је то с острвом Самосом учињено. Тако мисле меродавни кругови и у Италији.

Грчки краљ *Ђорђе* брзојавио је по вести „Франкфуртских Новина“ оцу у Кодањ, да он жели своју намеру до краја да изводи и неће га велике силе задржати, да Крит Грчкој утелови.

Голуховски саветовао се у Бечу са руским и енглеским послаником, пошто је претходно био у аудијенцији код цара.

Званични лист грчки „Проја“ доноси у чланку, да је краљ *Ђорђе* подстакнут у Бечу, приликом последње посете његове, да предузме енергичну акцију према Криту. За то се нада, да Аустро-Угарска неће сад Грчку оставити саму.

КЊИЖЕВНА ВЕСТ.

Изишао је

КАТАЛОГ СРПСКИХ КЊИГА

КЊИЖАРЕ

МИТЕ СТАЈИЋА

У БЕОГРАДУ.

На захтевање шаље се свакоме бесплатно. 5—

Огласи.

СТЕЧАЈ.

Вел. Градиштанској певачкој дружини потребан је **хоровођа** и с тога позива за то спремна лица, да јој се обрате до краја овог месеца.

Лице које би желело примити се ове дужности, треба да документима докаже, да је или свршило конзерваторијум, или да је било више година хоровођа ма које певачке дружине у Српству.

Плата је годишња до 1200 динара.

Првенство имају Срби, а потом остали Словени.

Вел. Градиште, 6. фебруара 1897.

72 1—3 УПРАВА
Вел. Градиштанске певачке дружине.

Помодно-мануфактурна трговина

БРАЋЕ НИКОЛОВИЋА

У ОРШОВИ

потребује једног доброг помоћника 24 до 28 година старог. Добар продавац који немачки, мађарски и романски говори, има првенство. 65 3—3

Рихтеров Анкер-Паин-Експелер

Liniment. Capsici compos.

Овај чувени кућевни лек одржао је пробу и критику садашњег времена, јер се не мање већ од 27 година као поуздан лек употребљује, **и то ублажава болове од реуме, костобоље, разхлађења** и томе сличних патња и болести, да га и сами декари врло често болесницима прописују. Овај прави Анкер-Паин-Експелер, није никакво тајно средство за употребљавање, но прави народни кућевни лек, који због тога не би требао ни из једне куће да фали. За цену од 50 нов., 70 нов. и 1 фор. може се у свима лекарницама добити. Главно стовариште код **Josef v. Török Apotheker in Budapest.**

Код куповања треба пазити, те да се од преваре и штете сачува, треба сваку флашицу која нема на себи овеознаке (ленгера) и име **Рихтер** да ју врати натраг.

F. Ad. Richter & Cie k. u. k. Hoflieferant, Budapest.

597 24—56

1895 године на здравственој **изложби** у Кајиру и 1896. године у Лондону **почасном дипломом и златним одличјем одликован;** од лечничких капацитета опробан и у већим болницама врло успешно употребљен:

РЕОМА-СПИРИТ

сигурно је спољашње средство и врло брзо дела против сваковрсног телесног ревматичног бола, као *укочености, упрновости, реоме, ишијаса, astme* и т.д.

Дејство му у по неком случају задивљује, у колико у чистим хроничким случајевима престају болови једног јединог трвења.

Зубобољу и главобољу лечи за 5 минута.

Цена једне боце заједно с упутством *1 круна*, веће *боце 2 круна 40 филера.*

Главно стовариште је у Будимпешти у лекарници *Јосифа Терека*, краљева улица бр. 12. и др. A. A. Egger-a лекарница, на вацком венцу бр. 17. — Тако исто у свима престоничким као скоро у свима покрајинским лекарницама, као год и код произвођача:

Widder Gyula, *лекар* **S. A. Ujhely.**

Наручбине са стране обављају се тачно.

Може се добити и у *Новом Саду*, у лекарници г. *Стевана Херцога.* 604 2—10

На умирење и утеху човечанству, које пати од глисте тракаре и болова у желудцу!

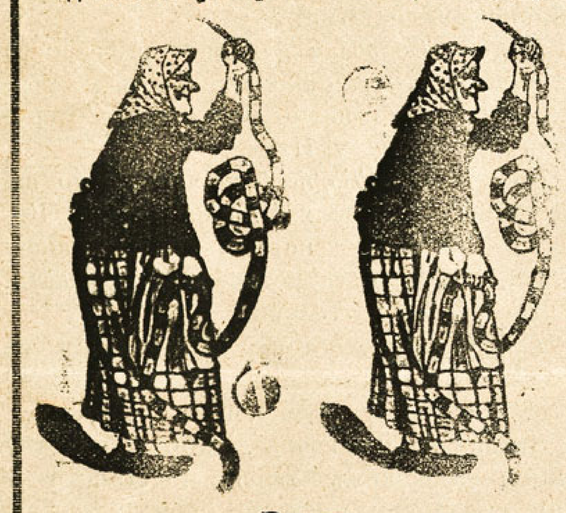

Знак.

Јемчим, да се глиста тракара (пантљикара) мојим леком (Granat-Kapseln) сасвим утамани заједно са главом јој врло брзо (за шест минута) без икаквога бола. Исти се лек може **добити прави једино код**

лекарника Јосифа Шнајдера у Решици

(Hauptgasse 26.)

Јемчим, да лек дејствује брзо и сигурно и без болова. Исти не шкоди ни онда, ако случајно и нема тракаре. — Нека ми се назначи старост. — **Лек је повлашћен.** Оригинална кутија заједно са упутством стаје 3 фор. 50 нов. уз наплату у наточ или за готово, било за наше крајеве, било за стране земље.

Тракара се познаје: по бледилу у лицу, мутном погледу, претеновима око очију, мршављењу, избацивању, језик је обложен, нема глади нити вари а наилази по некад и несита глад, наилазе несвестице особито на таштину, подригивања, оток, киселина у желудцу, љутина, надимање, пролив, пробадање, и други болови у утроби, лупање срца, неправилности у кружењу крви, особито у женских, честе и изненадне главобоље, наклоност меланхолији па и самом самоубијству. Даље имам:

Сантал-лек

који лечи за **8 дана** цурења из уретре и за мокрење у женских и мушких без убризгивања и без икакве сметње. Једна кутија 2 фор. 50 нов. — За застарелу бољу стаје кутија 4 фор. с поштарином заједно. Овај је лек **ненадмашим.** Све се то добија једино код **Јос. Шнајдера** лекарника у Решици Hauptgasse 26. 535 10—20

Златна медаља светске изложбе у Паризу.

396 27—

Одликован медаљом за оцене на светској изложби у Чикагу.

ВЕЛИКИ КРАХ!

Њујорк и Лондон нису поштедили ни европско копно, те се једна велика творница сребра нашла побуђеном да распрода сву своју залиху уз малену наплату једино за рад. Ја сам упућен, да изведем ту распродају. С тога разашиљем свакоме следеће ствари уз наплату само од 6 фор. 60 новч. наиме:

6 ком. најфинијих ножева сталних са правим енглеским дршком,
6 ком. амер. сребрних патент-виљушака из једнога комада,
6 ком. амер. сребрних патент-кашика за јело,
12 ком. амер. сребрних патент-кашика за кафу,
1 ком. амер. сребр. патент-кашика за сипање,
1 ком. амер. еребр. патент-кашика за сипање млека,
2 ком. амор. сребрне патент-чаше за јаја,
6 ком. енгл. викторија-тасница,
2 ком. дивних светњака,
1 ком. цетка за тај,
1 ком. најфинија расипача за шећер.

44 комада укупно само **6 фор. 60 н.**

Сва та горња **44** комада стајала су пре 40 фор. а сад се могу добити по ову минималну цену од **6 фор. 60 н.** — Американско патент-сребро јесте сасвим бео метал, који задржи боју сребра за 25 година, за чега се јемчи. Као најбољи доказ, да овај оглас

није обмана

ево се јавно обвезујем, да ћу свакоме без икаквог приговора вратити новац, ако му се роба не допадне, те нека нико не пропушта ову згодну прилику, него нека набави ову дивну **гарнитуру**, која је згодна особито за поклоне о **свадбама** и другим **пригодама** а и **за сваку бољу кућу.**

Једино се може добити код

„A HIRSCHBERG's"

Hauptagentur der vereinigten amerik Patent-Silberwaarenfabriken.

Wien, II., Rembrandstrasse 19-у. Telephon Nr. 7114.

Шиље у провинцију уз наплату у наточ или за готово.

Прашак за чишћење 10 н.

Само је права роба са овим жигом (здравствени метал).

AMERIK PATENT

Извод из захвалних писама:

Примио сам вашу шт. пошиљку сребрних прибора за јело, задовољан сам с њим и молим да ми пошљете још једну гарнитуру од 44 ком. америк. патент-сребра уз наплату у наточ.

Бововић, крашосерињска жупанија 18/7 96.

Керестеш Шандор надсудац.

Пилиш, 24. августа 1896. (Пештанска жупанија).

Ваше благородије!

Врло сам задовољан са гарнитуром. Молим да пошљете мојој сваштици бароници Њари рођ. Шомођи у Сунто три такове гарнитуре.

15 5—10 **Барон Јулиус Њари.**

Госп. Фрагнеру у Прагу!

Част ми је умолити Вас поново, да имате доброту послати 4 боце **изванредног животног балзама**, и не могу Вам довољно захвалити на одличном дејству његовом, јер ме је без употребе каквог другог лека ослободио од тешке столице и шуљева. С тога Вас молим, да ми опет пошаљете тога доброг лека, да бих га могао и другима препоручити

С поштовањем

Алберт Берањи.

У Њику, бихарска жупанија. Пошта Сарка-Керестур.

Брза и сигурна помоћ!

за оне који пате од стомака и последица од тога

Најбоље и најсигурније средство за одржање здравља, чишћење сокова, као и крви, и за унапређење доброг варења, то је већ свуда добро познати и омиљени

Дра РОЗЕ ЖИВОТНИ БАЛЗАМ.

Исти је брижљиво зготовљен од најбољих и најлековитијих биљака и опробан је код свију тегоба при варењу, грчева у стомаку, немања апетита, киселог подригивања, навале крви, шуљева итд. Усљед тог одличног дејства постао је исти опробаним народним кућевним леком. — Велика боца стаје 1 фор., мала 50 нов.

Хиљадама признателних писама стоје на расположењу.

Опомена! Да би се избегло варање, опомињем свакога, да је свака боца од мене по оригиналном пропису зготовљеногa **дра Розе животног балзама** у плавој крутој хартији увијена, и на дужој страни има натпис: **„дра Розе животни балзам из апотеке код „Црног Орла" Б. Фрагнера у Прагу 205—3."** на немачком, чешком, мађарском и француском језику, а горња и доња страна снабдевене су са долеозначеном законски депонованом заштитном биљегом.

ПРАВИ

Дра РОЗЕ ЖИВОТНИ БАЛЗАМ

може се добити само у главном стовариштu произвођачевом

Б. ФРАГНЕР,

апотека код „Црног Орла", Праг 205—3.

Све веће апотеке у Аустро-Угарској монархији имају стоваришта животног балзама.

Тамо се може добити и

„Прашка универзална кућевна маст"

а то је хиљадама захвалних писама познати сигурни кућевни лек против свију запаљења рана и гризлица.

Иста се са сигурним успехом употребљује код запаљења, застајања млека и код тврдине у женским дојкама кад се одбије дете; код гнојница, мицина, чирева и приштева; код разних рана на прстима, на руци или нози; код тврдина, отока и наточених жљезда; код израштаја и мртве кости и т. д. и т. д.

Сва запаљења, гризлице, тврдине и отоци излече се за најкраће време; а где је већ дошло до гнојења, ту рана за најкраће време и без бола залечи се и зарасте.

Кутија по 25 и 35 новч.

Опомена! Будући да прашку универзалну маст врло често подражавају, то чиним сваког пажљивим, да се она по оригиналном пропису само код мене прави. Иста је само онда права, ако су жуте металне кутије, у које је маст увијена, умотане у црвена упутства за употребу (штампана у 9 језикт) и у плавој крутој хартији — на којима је горња заштитна биљега.

БАЛЗАМ ЗА УШИ (СЛУХ)

најопробаније и по многим опитима најсигурније средство за лечење глухоће и да се постигне изгубљени слух. 1 бочица 1 фор. 449 17—26

Објава.

Властелинство Каменичко издаваће свој пашњак од 300 јутара, лежећи у беочинском хатару под закуп, на једну или више година.

Лицитација ће бити 4. марта п. р. у 10 сати пре подне у писарни властелинства, чега ради се рефлектанти позивају.

У Каменици 15. фебруара 1897.

Управа властелинства у Каменици.

68 2—3

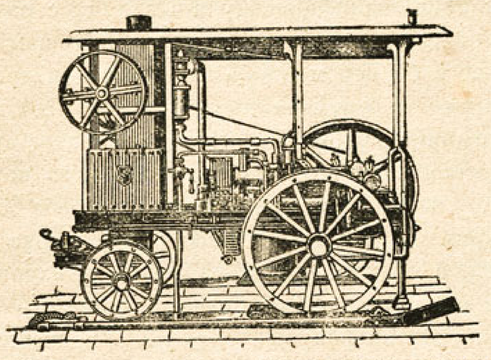

Врло важно за занатлије и мање индустријалце у оним местима где не постоји творница за гас.

Од како је бензин ослобођен од царине, најјефтинија је покретна снага мотор „Оригинал" Ото Бензин. Нема опасности од ватре и од варница.

Бензин-локомобил „Ото" је заиста најбољи и најјефтинији строј за земљораднике.

Њему не треба машиниста, не треба ватра, не треба вода, спреман је увек сам да ради.

Ланген и Волф, творница гасних мотора **Будимпешта**, VI. Lázár-utcza.

Гаранција на дуже време, повољни услови за плаћање. 624 9—18

ЈАГЊЕДЕ

(„ШТОПЛОВА")

за каламљење американске лозе

може се добити по **3 фор.** хиљада

код

ПАЈЕ АРСЕНИЋА СИНА

у Илоку.

71 1—3

ПРАВО МИНХЕНСКО

ШПАТЕНБРАЈ-ПИВО.

Стављам до повољног знања поштованој публици како из места тако и са стране, да од данас **сваки дан точим фришко шпатенбрај-пиво**, које је у целој Европи припознато као **пиво прве врсте.** Препоручујући се штованој публици стојим на услузи са сваком удобношћу.

Молећи за многобројну посету остајем са високим поштовањем

Јосиф Хук,

70 1—3 рестаратер у Новом Саду.

ТРГОВИНА МУШКЕ И ЖЕНСКЕ КОНФЕКЦИЈЕ

ШЕШИРА И ЦИПЕЛА

ШАНДОРА ТЕОДОРОВИЋА

У ВИНКОВЦИ

потребује два вешта спомоћника те струке, који Срби немачки и мађарски говоре ступити могу одма. 69 2—3

НОВОСТ ЗА СРПСТВО.

Велико стовариште енглеских и француских штофова.

П. Н.

Ко жели да има ваљано скројено и особито фино израђено

ГРАЂАНСКО И ВОЈНИЧКО ОДЕЛО

нека се изволи обратити на долепотписаног академско дипломираног самосталног кројача. Досадашње признање мојих поштованих муштерија најбољи је доказ моје кројачке вештине, а трудићу се да сваку ону поштовану муштерију, која ме буде својим налогом почаствовала у сваком погледу потпуно задовољим.

ЈЕДНОГОДИШЊИМ СВОЈЕВОЉЦИМА

стављам до повољна знања, да сваке године путујем **четири пута** у наша већа места. Ако желе код мене наручити војничко одело, молим да ми саопште своје адресе, како би их могао посетити. Ако у ком месту, где обично не долазим, буде више њих, који желе наручити одело, молим, да ми то јаве, па ћу и њих посетити. За укусну, лепу и елегантну израду јемчим.

С поштовањем

Младен Петровић.

63 2—

Најновији крој. — Цене умерене.

Први српски кројачки салон мушког одела у Будимпешти IV. korona herczeg utcza 5. sz.

Борсечка вода за вино „краљ киселих вода."

У свима крајевима света одликована.

БОРСЕЧКА ВОДА ЗА ВИНО

„КРАЉ КИСЕЛИХ ВОДА."

По саставу срећном своме достојно се зове „бисер целе земље" припозната као најизврснија за уживање и лековита вода.

Чиста, помешана с вином и сирупом — изврсно је пиће.

За оне, који болују од стомака, не могу да мокре, пате од недостатка крви итд. неизоставно је лековита.

Уобичајена је у сваком кругу, где на здравље много полажу и код сваке је породице „код куће", где љубе децу с „руменим обрашчићима."

Шиље се преко мора и сачува своју првашњу снагу потпуно. У промету је на целој земљи.

Може се поручити у великом и у малом код управе Borszék. (Са Лазаром Весаром, брашовском радњом до сад постојећи уговор за искључиво продавање узајамно је укинут.)

Свако објашњење у погледу купатила и воде с највећом готовошћу даје заједно с ценовником и поручбине отправља:

Fürdö és üzlet Igazgatósága Borszék.

Пошта и брзојав у месту.

2—4

Одликована миленијском колајном.

Може се набавити код управе Borszék.

Главни уредник: др. Емил Гаврила. Одговорни уредник: Ђока Ђорђевић. Штампарија Ђорђа Ивковића.